

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

VŨ THỊ THANH HÒA

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CHO HỌC SINH QUA DẠY HỌC ĐỊA LÍ 11 Ở CÁC
TRUNG TÂM GIÁO DỤC NGHỀ NGHIỆP - GIÁO DỤC
THƯỜNG XUYÊN TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

VŨ THỊ THANH HÒA

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CHO HỌC SINH QUA DẠY HỌC ĐỊA LÍ 11 Ở CÁC
TRUNG TÂM GIÁO DỤC NGHỀ NGHIỆP - GIÁO DỤC
THƯỜNG XUYÊN TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành: LÝ LUẬN VÀ PPDH BỘ MÔN ĐỊA LÍ

Mã số: 8.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS NGUYỄN PHƯƠNG LIÊN

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tác giả luận văn xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của tác giả. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kì công trình nào khác. Các thông tin, số liệu trích dẫn trong quá trình nghiên cứu đều được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả

Vũ Thị Thanh Hòa

LỜI CẢM ƠN

Với tất cả lòng biết ơn chân thành, sâu sắc nhất, em xin kính gửi tới PGS.TS Nguyễn Phương Liên - người thầy đáng kính đã tận tâm hướng dẫn, giúp đỡ em hoàn thành luận văn này.

Em xin chân thành cảm ơn tập thể các thầy cô giáo trong khoa Địa lí, phòng Sau Đại học trường Đại học sư phạm Thái Nguyên, các thầy cô giáo trường Đại học Thái Nguyên, Đại học sư phạm I - Hà Nội đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ em nghiên cứu, học tập và hoàn thành luận văn.

Xin chân thành cảm ơn tập thể Ban Giám đốc, giáo viên môn Địa lí của các trung tâm GDNN-GDTX huyện Đại Từ, Đồng Hỷ, Phú Bình cùng các em học sinh lớp 11 của 3 trung tâm trên và các thầy cô giáo môn Địa lí ở các trung tâm khác trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên đã tạo điều kiện giúp đỡ, cộng tác trong suốt quá trình nghiên cứu và thực nghiệm.

Xin gửi lời tri ân tới gia đình, bạn bè và đồng nghiệp đã luôn bên cạnh động viên, giúp đỡ, hỗ trợ để tôi hoàn thành được luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả

Vũ Thị Thanh Hòa

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Mục tiêu, nhiệm vụ nghiên cứu	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
4. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	4
5. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu	8
6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	11
7. Cấu trúc luận văn	12
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 11	13
1.1. Một số vấn đề về đổi mới giáo dục phổ thông	13
1.1.1. Đổi mới về chương trình giáo dục phổ thông và chương trình môn Địa lí	13
1.1.2. Đổi mới phương pháp dạy học ở trường phổ thông	17
1.1.3. Đổi mới phương pháp kiểm tra đánh giá	21
1.2. Một số vấn đề về dạy học theo định hướng phát triển năng lực giải quyết vấn đề	23
1.2.1. Khái niệm năng lực	23
1.2.2. Cấu trúc năng lực	25
1.2.3. Các năng lực chung và năng lực đặc thù đặc thù trong dạy học Địa lí	27
1.2.4. Năng lực giải quyết vấn đề	27
1.3. Đặc điểm tâm sinh lí và khả năng nhận thức của học sinh lớp 11 ở các trung tâm GDNN-GDTX tỉnh Thái Nguyên	33
1.3.1. Đặc điểm tâm sinh lí	33

1.3.2. Đặc điểm nhận thức	34
1.4. Mục tiêu và nội dung chương trình Địa lí 11 trong trung tâm GDNN-GDTX	35
1.4.1. Mục tiêu chương trình	35
1.4.2. Nội dung chương trình SGK.....	36
1.4.3. Sách giáo khoa Địa lí 11 có nhiều khả năng để tổ chức dạy học phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh.....	38
1.5. Thực trạng dạy học Địa lí 11 tại các trung tâm GDNN-GDTX trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên	41
1.5.1. Nhiệm vụ các trung tâm GDNN-GDTX cấp huyện	41
1.5.2. Thực trạng dạy học ở các trung tâm GDNN-GDTX tỉnh Thái Nguyên	42
Tiểu kết chương 1	48
Chương 2: TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CHO HỌC SINH	49
2.1. Nguyên tắc tổ chức dạy học theo định hướng phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh trong chương trình Địa lí 11	49
2.2. Quy trình tổ chức dạy học Địa lí 11 theo định hướng phát triển năng lực giải quyết vấn đề.....	52
2.2.1. Nghiên cứu mục tiêu/ yêu cầu cần đạt.....	52
2.2.2. Xây dựng kế hoạch dạy học (thiết kế giáo án)	52
2.2.3. Tổ chức các hoạt động dạy học	53
2.2.4. Đánh giá kết quả dạy học.....	55
2.3. Sử dụng các phương pháp dạy học tích cực nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh trong chương trình Địa lí 11.....	58
2.3.1. Phương pháp nêu và giải quyết vấn đề	58
2.3.2. Phương pháp dạy học dự án.....	59
2.3.3. Phương pháp thảo luận nhóm	61
2.3.4. Phối hợp các phương pháp trong một hoạt động dạy học	62
2.4. Sử dụng một số kĩ thuật dạy học hợp tác nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề.....	63
2.4.1. Kĩ thuật "Các mảnh ghép"	63

2.4.2. Kỹ thuật "Khăn trải bàn"	64
2.4.3. Kỹ thuật "Động não"	66
2.4.4. Kỹ thuật "Tia chớp"	66
2.4.5. Kỹ thuật "Sơ đồ tư duy"	67
2.5. Thiết kế một số kế hoạch dạy học tổ chức dạy học theo định hướng phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh trong chương trình Địa lí 11	67
Tiểu kết chương 2	82
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	83
3.1. Mục đích và nhiệm vụ thực nghiệm sư phạm.....	83
3.2. Nguyên tắc thực nghiệm	83
3.3. Quy trình thực nghiệm.....	83
3.3.1. Chuẩn bị thực nghiệm.....	83
3.3.2. Lựa chọn phương pháp thực nghiệm	86
3.3.3. Dạy thực nghiệm.....	88
3.4. Đánh giá kết quả thực nghiệm	89
3.4.1. Kết quả bài kiểm tra của học sinh trước khi thực nghiệm.....	89
3.4.2. Kết quả đánh giá kết quả của học sinh sau thực nghiệm.....	91
Tiểu kết chương 3	96
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	98
TÀI LIỆU THAM KHẢO	100
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
CTGDPT	Chương trình giáo dục phổ thông
DH	Dạy học
DHDA	Dạy học dự án
GD&ĐT	Giáo dục và Đào tạo
GDTX	Giáo dục thường xuyên
GDNN-GDTX	Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên
GV	Giáo viên
GQVĐ	Giải quyết vấn đề
HS	Học sinh
KT-XH	Kinh tế - xã hội
NL	Năng lực
OECD	Organization for Economic Co - Operation and Development
PISA	Program for international students Assessment
PPDH	Phương pháp dạy học
SGK	Sách giáo khoa
TB	Trung bình
TG	Thế giới
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
TN	Tự nhiên

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Bảng thống kê các loại kênh hình và bài tập trong SGK Địa lí 11	37
Bảng 1.2: Kết quả điều tra giáo viên về mức độ sử dụng các kỹ thuật dạy học trong dạy học Địa lí ở cá trung tâm GDNN-GDTX cấp huyện trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên	45
Bảng 2.1: Những tình huống có vấn đề trong Địa lí 11	39
Bảng 3.1: Tổng hợp kết quả học tập của học sinh trước thực nghiệm	89
Bảng 3.2: Bảng kết quả năng lực giải quyết vấn đề của học sinh qua bài kiểm tra trước khi thực nghiệm	90
Bảng 3.3: Tổng hợp kết quả học tập của học sinh qua bài dạy số 1	91
Bảng 3.4: Phân bố tần suất kết quả kiểm tra của bài dạy số 1	91
Bảng 3.5: Các tham số đặc trưng của bài dạy số 1	91
Bảng 3.6: Đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh qua bài dạy số 1	92
Bảng 3.7: Tổng hợp kết quả học tập của học sinh qua bài dạy số 2	92
Bảng 3.8: Phân bố tần suất kết quả kiểm tra của bài dạy số 2	93
Bảng 3.9: Các tham số đặc trưng của bài dạy số 2	93
Bảng 3.10: Đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh qua bài dạy số 2	93
Bảng 3.11: Tổng hợp kết quả học tập của học sinh qua bài dạy số 3	94
Bảng 3.12: Phân bố tần suất kết quả kiểm tra của bài dạy số 3	94
Bảng 3.13: Các tham số đặc trưng của bài dạy số 3	94
Bảng 3.14: Đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh qua bài dạy số 3	95

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Mô hình tảng băng trôi dưới góc nhìn về năng lực	26
Hình 2.1. Sơ đồ tư duy bài 3. Một số vấn đề mang tính toàn cầu	67